

Vlaanderen
is omgeving

Huisdierwijzer parelhoen

▴ **Numida meleagris domesticus**

////////////////////////////////////

HUISDIERWIJZER: PARELHOEN

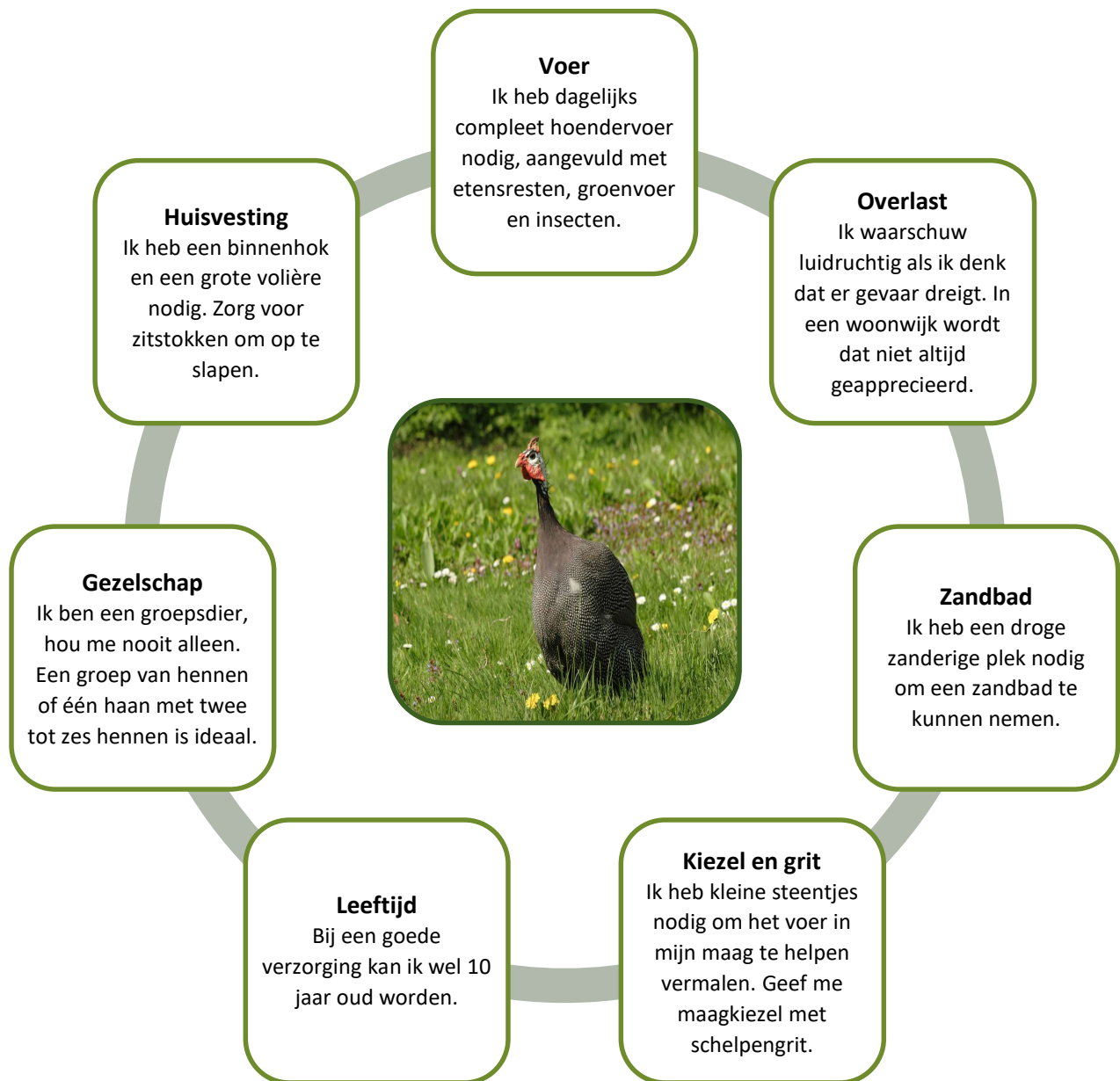
Numida meleagris domesticus

////////////////////////////////////

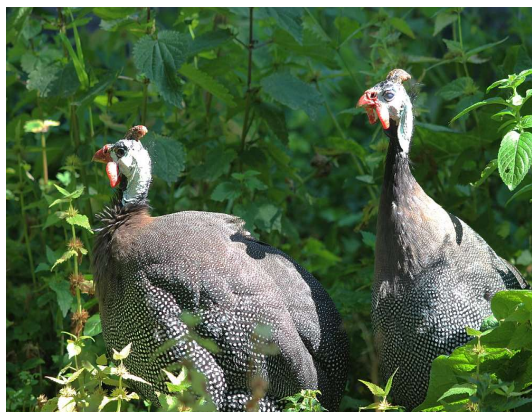
INHOUD

1	Overzicht	3
2	Natuurlijk gedrag en behoeften.....	4
3	Huisvesting en verzorging	5
3.1	Huisvesting	5
3.1.1	Gezelschap	6
3.1.2	Verrijking	7
3.2	Voeding	7
3.3	Verzorging	8
4	Gedrag en omgang met het dier.....	8
5	Gezondheid	9
5.1	Voortplanting en bijhorend gedrag	9
5.2	Meest voorkomende gezondheidsproblemen	9
6	Aankoop of adoptie	10
7	Kosten	11

1 OVERZICHT

2 NATUURLIJK GEDRAG EN BEHOEFTE

Parelhoenen of parelhoenders behoren tot de fazantachtigen. De zes soorten parelhoenen komen allemaal oorspronkelijk uit Afrika: de zwart-, gier-, kuif- of kroes-, kroon-, helm- en kalkoenparelhoen. Het gedomesticeerde helmparelhoen wordt hier het meeste gehouden. Alle soorten hebben andere, specifieke noden op vlak van huisvesting, maar hun basisverzorging komt overeen met die van het helmparelhoen, die hier wordt besproken. Parelhoenen worden 52 tot 60 cm groot en 1,4 kg zwaar. Met een klein aantal soorten is op kleur gekweekt, waardoor er verschillende variëteiten voorkomen.

Parelhoenen zijn overdag actief en slapen 's nachts in hoge bomen. Overdag scharrelen ze graag in een grote groep, op zoek naar voedsel. Ze vliegen goed, maar niet veel. Enkel wanneer er gevaar is, vliegen ze op. Parelhoenen voeden zich hoofdzakelijk met zaden, spinnen en insecten zoals kevers en larven.

Van nature leven deze hoenders in Afrikaanse graslanden en op de grens tussen bos en grasland. Parelhoenen hebben zich daar ook aangepast aan de toenemende landbouwactiviteiten en zijn vaak te vinden aan de randen van graanvelden waar ze een plaag vormen voor de lokale boeren. De populaties natuurlijke parelhoenen zijn het meest gebaat bij een variatie aan landschappen en gewassen. Grootschalige monoculturen verminderen de overlevingskansen van de parelhoenen in het wild. De dieren zijn voorlopig nog niet met uitsterven bedreigd.

Parelhoenen zijn sociale dieren die zich bijna het hele jaar in groepen ophouden. Tijdens de paartijd in de lente vormen ze koppels en kan je ook mannelijke dieren afgezonderd tegenkomen. De vrouwelijke dieren zorgen voor de nakomelingen. De jongen worden snel zelfstandig, maar blijven vaak lang in de familiegroep.

Indeling in het dierenrijk

Rijk	<i>Animalia</i> (Dieren)
Stam	<i>Chordata</i> (Chordadieren)
Klasse	<i>Aves</i> (Vogels)
Orde	<i>Galliformes</i> (Hoendervogels)
Familie	<i>Phasianidae</i> (Fazantachtigen)
Geslacht	<i>Numida</i>

3 HUISVESTING EN VERZORGING

3.1 HUISVESTING

Parelhoenen hou je het best in een volière, die aansluit op een goed beschut nachthok. Kies een rustige plaats voor het hok waar de vogels weinig gestoord worden, anders kunnen ze erg gestrest worden. Het helparelhoen kan hard en veel schreeuwen, hou deze daarom beter niet in een woonwijk. Gieren en kuifparelhoenen maken iets minder hard geluid, maar deze tropische soorten hebben wel een verwarmd winterverblijf nodig. De huisvesting is verder te vergelijken met kippen.

Voor drie parelhoenen is een binnenhok van minimaal 0,75 m² nodig met een binnenhoogte van ongeveer 90 cm. Een verhoogd binnenhok op poten zorgt ervoor dat de parelhoenen er onder kunnen schuilen tegen de zon en regen. Bovendien wordt het hok zo beschermd tegen een vochtige bodem.

Maak de ingang van het binnenhok minstens 25 cm breed en 30 cm hoog. Voorzie eventueel een deur om de ingang af te sluiten. Dit kan handig zijn als je de parelhoenen binnen wilt houden en beschermt hen 's nachts tegen roofdieren zoals vossen en marters. Er bestaan ook automatische schuifdeuren met een lichtsensor die dicht gaan als het donker wordt en terug openen bij het ochtendgloren. De parelhoenen kunnen via een loopplank naar de ingang van het hok. Zorg ervoor dat de parelhoenen voldoende grip hebben door op de loopplank dwarslatten aan te brengen.

Voor de gezondheid van de parelhoenen is het belangrijk dat het hok voldoende geventileerd is en de temperatuur er nooit onder het vriespunt komt. Zorg daarom voor een goede isolatie en een ventilatierooster bovenaan één van de wanden. Zo is er voldoende afvoer van vochtige lucht, maar vermijd je tocht. Kies voor jezelf een hok dat gemakkelijk toegang biedt om mest te verwijderen en proper te maken. Op de bodem kan je houtkrullen, stro, vlas of hennep leggen zodat je de mest gemakkelijk kan verwijderen. In veel hokken is standaard een legbak geïntegreerd, meestal aan de buitenkant van het hok, met een dak dat open kan om gemakkelijk de eieren te verzamelen. Leg hierin stro, hooi of ander nestmateriaal. Er zijn ook losse legnesten te koop die je zo in het binnenhok kan plaatsen.

Zowel in het binnenhok als in de ren buiten moeten verhoogde zitplaatsen aanwezig zijn. Reken voor het binnenhok voor vier parelhoenen op 1 meter zitstok. Overdag gebruiken de parelhoenen de zitplaatsen buiten om een overzicht op de omgeving te houden. De parelhoenen hebben de voorkeur voor hoge stokken. 's Nachts gebruiken ze de zitplaatsen in het binnenhok om op te slapen. Zitstokken met een doorsnede van 3 à 4 cm op ongeveer een 0,5 meter van de grond en minstens 35 cm van de wand worden door de meeste parelhoenen graag gebruikt.

De buitenren moet minimaal 2 maar bij voorkeur 5 m² per parelhoen tellen. De omheining moet 2 m hoog zijn en de hele ren moet overdekt zijn met een net. Het is handig om een poort te voorzien zodat je gemakkelijk in en uit de ren kan. Graaf de draad in de grond in om ontsnappen te voorkomen. In een streek waar er vossen zijn, kan je de ren beveiligen door de draad bovenaan schuin naar buiten te plooiën in een hoek van 30°, en door rondom de ren aan de buiten- en onderkant een verharding van zo'n 40 cm te voorzien, bijvoorbeeld met een strook tegels. Zo zal de vos niet over de draad kunnen klimmen of er onderdoor kunnen graven.

Richt de ren in met beplanting die schaduw biedt en een zonnig gedeelte voor zonnebaden. Parelhoenen hebben zon nodig voor de aanmaak van vitamine D. Als ze de kans hebben, nemen ze bijna dagelijks stofbaden om hun veren te onderhouden en parasieten te verwijderen. Als de buitenren een zanderige bodem heeft, graven de parelhoenen zelf een ondiepe kuil voor dit doel. Is de bodem te hard of niet zanderig genoeg, leg dan zelf een zanderig gedeelte aan om stofbaden mogelijk te maken.

Tropische soorten, zoals kuifparelhoenen, hebben behoefte aan warmte en kunnen niet tegen temperaturen lager dan 5 °C. Zoek per soort op wat ze nodig heeft qua temperatuur. Vraag dit ook na bij de kweker, als vogels daar het hele jaar buiten zitten dan kunnen ze er waarschijnlijk goed tegen. Als je in de winter vogels koopt die gewend zijn om binnen te zitten, dan kan je die pas buiten zetten in mei, wanneer de temperatuur buiten rond 10 °C of hoger is. Zorg dat de dieren altijd van een tochtvrije slaapplek hebben.

In de volière moeten de volgende zaken aanwezig zijn:

- meerdere beschutte verstopplekken
- voldoende loopruimte
- een voederbak
- een drinkbak
- een plek met fijn zand voor een stofbad. Zet de schaal zo neer dat er geen mest in kan vallen
- een bak grit en maagkiesel voor goede vertering en calciumopname
- een stofvrije bodembedekking zoals maïsgranulaat, beukensnippers of (schelpen)zand
- twijgen van wilgen- of fruitbomen of lange grassoorten worden op prijs gesteld als nest- en verrijkmateriaal

3.1.1 Gezelschap

Parelhoenen hou je het best in een groep. Eén haan bij meerdere hennen, of een groep hennen is de beste combinatie. De hanen kunnen onderling onverdraagzaam zijn. Parelhoenen kunnen erg waakzaam en luidruchtig zijn, zeker als er gevaar dreigt. Hoe meer dieren je samen houdt, hoe beter ze zich voelen. Hou er minimaal zes samen, beter is nog tien hennen of meer. Voorzie struikgewas zodat de hennen zich kunnen terugtrekken.

Je kan parelhoenen samen met andere rustige vogelsoorten houden, maar let erop dat ze voldoende vrije loopruimte hebben. Parelhoenen kunnen kippen, en ook de haan, lastigvallen. Andersom kunnen ze ook schuw zijn en lastiggevalen worden door de kippen. Let dus goed op dat alle soorten hun eigen ruimte hebben als dit nodig is.

3.1.2 Verrijking

Verrijking helpt tegen afwijkend gedrag en verveling. Nieuwe prikkels stimuleren het dier om op onderzoek uit te gaan en doorbreken zijn dagelijkse routine. Het kan bestaan uit het variëren van voeding, bodembedekking, inrichting enz.

Parelhoenen zijn oplettend, waakzaam, maar ook zeer actief. Zich rollen in zand of droge aarde is een natuurlijke gedragsbehoefte en zand of droge aarde wordt dus sowieso gewaardeerd door de vogels. Om hun zoekgedrag en activiteit te stimuleren kan je het voedsel, bijvoorbeeld meelwormen en versneden groenten, rondstrooien in de ren. Het samenzijn met soortgenoten is een primaire behoefte en dus heel goed voor hun welzijn. Je kan ze ook af en toe vers ruikend hooi of stro geven.

Let goed op wat het dier prettig vindt, ieder dier is uniek. Het is een goed teken als het onderzoekend en nieuwsgierig is. Kijk dagelijks naar het dier om zijn gedrag en behoeftes te leren kennen. Een passief dier dat weinig gebruik maken van de ruimte is mogelijk ziek of geeft aan dat de omgeving niet voldoet, te koud is of tot verveling leidt. Parelhoenen die altijd langs een kant van het hok rennen of springen hebben zeker stress. Zorg voor een betere omgeving en kijk wat hen stresseert. Wellicht zijn ze bang van een soortgenoot of iets wat in de omgeving gebeurt.

3.2 VOEDING

Parelhoenen mogen een goed gemengd kippenvoer krijgen, aangevuld met groenvoer en insecten. Insecten en wormen zoals regenwormen, meelwormen of buffalowormen vinden ze zeer lekker. Het zijn ook zeer goede slakkeneters. Deze rijke voeding kunnen ze goed gebruiken tijdens de rui en in het broedseizoen. Goede keuzes voor groenvoer zijn verschillende grassoorten, rozenbottel, verse graszaden, paardenbloemen, vogelmuur en tuinkers. Ook (groenten)afval uit de keuken, zoals rauwkost, of overgebleven gekookte aardappelen en rijst mogen gevoerd worden.

Parelhoenen moeten altijd voer en proper water ter beschikking hebben. Maak de voeder- en waterbak proper voordat je die opnieuw vult. Een parelhoen is te mager als het borstbeen uitsteekt en puntig aanvoelt.

Net als kippen zijn parelhoenders echte scharrelaars. Na een gewenningsperiode kan je ze in een afgezet gebied laten loslopen. Voor een goede vertering en voldoende calcium-opname moet er altijd grit en maagkiesel ter beschikking staan. Maagkiesel zit al in de meeste soorten vogelzand.

Wat voer je parelhoenen?

Dagelijks voer	Met mate voeren	Niet voeren
Graanmengeling voor hoenders	Vette zaden zoals zonnebloempitten	Pinda's
Groenvoer	Kant-en-klare snoepstokjes	Avocado
Insecten	Keukenresten	Rabarber

3.3 VERZORGING

Dagelijks

- Kijk hoeveel er gegeten is en verwijder voederresten
- Geef nieuw voer
- Geef proper water
- Bekijk of de vogels zich normaal gedragen en geef ze verrijking in de volière

Minstens één keer per week

- Verwijder vuile bodembedekking
- Voorzie nieuwe bodembedekking
- Controleer of er nog genoeg grit en maagkiezel is
- Controleer de nagels, veren en de algemene gezondheid van de vogels

Een aantal keer per jaar

- Behandel de volière een aantal keer per jaar tegen parasieten zoals mijten. Haal daarbij de hele volière leeg om alles goed te reinigen.

4 GEDRAG EN ONGANG MET HET DIER

Parelhoenen zijn van nature zeer oplettend en als ze niet van jongs af aan aan mensen zijn gewend, kunnen ze zeer schuw zijn. Maak daarom altijd hetzelfde geluid voordat je bij het verblijf komt. Praat zacht tegen de dieren. Dit voorkomt dat ze opschrikken.

Parelhoenders worden soms bij kippen gehouden als bescherming tegen roofdieren. De parelhoenen roepen namelijk bij mogelijk gevaar. Alle kippen weten dan ook dat er gevaar dreigt. Helaas zien sommige parelhoenen in alles gevaar, dus mogelijk ook in onschuldige voorbijgangers of andere vogels. De dieren kunnen dan heel veel en heel luid roepen, en in een woonwijk kunnen ze voor veel overlast zorgen. Hou hier rekening mee. Sommige soorten zoals de kuif-, of gierparelhoen zouden minder schreeuwen. Er wordt ook minder geschreeuwd als je ze in een grote groep houdt en ze zich veiliger voelen.

Om de vogels te vangen kan je een net gebruiken of ze in hun nachthok drijven en dit dan afsluiten. Het is ook mogelijk ze te leren dat hanteren niet erg is. Oefen dit door de dieren te trainen om in de transportmand te gaan (bijvoorbeeld met clickertraining), en ze eten te geven uit de hand. Zo kan je ook gemakkelijk de conditie en nagels controleren. Sluit na het vangen je hand om de rug en vleugels, waarbij je de poten en kop vrij laat. Van stress kan een parelhoen doodgaan, dus hanteer de dieren rustig en niet vaker dan nodig.

5 GEZONDHEID

5.1 VOORTPLANTING EN BIJHOREND GEDRAG

Kweek enkel met parelhoenen als je voldoende ruimte hebt voor de jongen.

Het geslacht van parelhoenen is moeilijk te zien, sommige kenners lukt het wel. De haan heeft meer driehoekige vleugels en de hen meer langwerpige. Ook heeft de haan een iets grotere bouw en een grotere lel onder de snavel. Om zeker te zijn van het geslacht kan een dierenarts een DNA-test doen. De benamingen van de geslachten zijn hetzelfde als voor kippen: hen, haan en de jongen zijn kuikens.

De dieren moeten zich goed vertrouwd voelen voordat ze overgaan tot een broedse periode in het voorjaar. De hennen leggen eieren van ongeveer april tot september. Per keer legt een hen 5 tot 25 eieren. De kleur, hoeveelheid eieren en tijd tot de eieren uitkomen, verschilt per soort. Kuifparelhoenen hebben een broedtijd van 25 dagen, en helmparelhoenen broeden 27 à 28 dagen. De broedzorg is niet altijd heel nauwkeurig. Als een hen de eieren verwaarloost, heeft ze mogelijk last van stress. Voorzie betere omstandigheden voor de dieren, en laat eventueel de eieren in een broedkast uitkomen, of laat ze uitbroeden door een broedse kip. Voor de kuikens zelf en om ze natuurlijk gedrag aan te leren is het beter dat ze door andere parelhoenen grootgebracht worden.

De jongen zijn nestvlinders en kunnen zichzelf snel na het uitkomen van het ei al redden. Het moederdier beschermt de jonge dieren en leert ze wat ze mogen eten. Het is belangrijk om de jonge dieren warm te houden. Gebruik hiervoor eventueel een warmtelamp en geef ze overvloedig eten. Fijngemalen hoendervoer, kleine insecten en fijne groenten, kruiden en grassen zijn geschikt voor de eerste weken. Geef geleidelijk aan meer hele zaden en groenten. Vanaf 4 weken eten de kuikens mee met de ouders.

5.2 MEEST VOORKOMENDE GEZONDHEIDSPROBLEMEN

Parelhoenen kunnen 7 tot 10 jaar oud worden. Gezonde parelhoenen zijn zeer alert, snel en levendig. Ze hebben propere poten, ogen en snavel. Het zijn sterke dieren, die met een goed beschut nachthok weinig ziek worden. Neem bij ziekte contact op met een dierenarts gespecialiseerd in vogels. Zorg altijd voor een goede hygiëne want gedurende de rui zijn de vogels extra vatbaar voor ziektes. Voorkom besmettelijke vogelziektes door wilde vogels van de volière weg te houden.

De meest voorkomende gezondheidsproblemen bij parelhoenen zijn:

- **Kalkpoten**

Symptomen: openstaande schubben op de poten, ruwe en verdikte poten, jeuk.

Kalkpootmijten zijn kleine mijten die zich ophouden onder de pootschubben. Smeer de poten enkele keren in met vaseline, zo verstikken de mijten. Je kan ook een product vragen om op de huid te doen aan je dierenarts, vergelijkbaar met spot-on pipetten voor honden en katten. Zo hoef je de vogels niet telkens te vangen om de poten te behandelen.

- **Rode vogelmijt**
Symptomen: bloedarmoede, algemene zwakte.
Rode vogelmijten zijn kleine ronde mijten die zich schuilhouden in spleten en kieren van het hok. 's Nachts komen ze tevoorschijn en zuigen ze bloed bij de parelhoenen. Controleer het hok geregeld en behandel het indien nodig met geschikte insecticiden.
- **Vederluizen**
Symptomen: bij lichte besmettingen geen symptomen, bij zware gevallen: jeuk, kaalheid, slechte vederkwaliteit.
Vederluizen zijn bruine insecten van ongeveer 1 tot 3 mm groot die op de huid en veren rondkruipen. Ze verzamelen vooral rond de kop, onder de vleugels en rond de cloaca. Merk je vederluizen op, behandel dan met een aangepast insecticide voor parelhoenen.
- **Wormen**
Symptomen: vermagering, algehele slechte conditie, waterige of gele mest.
Hou preventief het hok en de ren goed schoon. Met name jonge dieren zijn vatbaar voor wormen. De dierenarts heeft speciale ontwormingsmiddelen voor vogels.
- **Coccidiose**
Symptomen: slome indruk, bol zitten, vermageren, diarree, in een later stadium met bloed bij. Coccidiose komt redelijk veel voor. Vooral kuikens zijn er gevoelig aan, zeker als het warm en vochtig is. Coccidiose wordt veroorzaakt door parasieten die de darmwand beschadigen. Het is erg besmettelijk via de ontlasting. De dierenarts kan geschikte medicijnen voorschrijven.
- **Snot**
Symptomen: kuchen, snotteren, rochelen, waterige ogen, moeilijke ademhaling, vermagering, lage eiproductie.
Een bacterie in de luchtwegen zorgt voor ontstekingen. De bacterie kan via andere hoenders of wilde vogels worden doorgegeven. De dierenarts kan geschikte medicijnen voorschrijven om de ziekte te genezen.
- **Pokken**
Symptomen: wratachtige zwellingen aan de kop en snavel of geel gekleurde aanslag in de keel. De pokken worden veroorzaakt door een virus. Er kunnen zweren op de naakte huid van de kop ontstaan, maar ook een dikke gele aanslag in de luchtwegen en ogen, wat difterie wordt genoemd. De dierenarts kan een behandelplan opstellen. Het is ook mogelijk in te enten tegen het pokkenvirus.

6 AANKOOP OF ADOPTIE

Parelhoenen houden is niet moeilijk. Je moet ze echter wel dagelijks verzorgen en ze kunnen door hun groep overlast in de buurt veroorzaken. Denk daarom goed na voordat je besluit om parelhoenen te houden. De volgende vragen helpen je over de aankoop van parelhoenen na te denken:

- Kan je gedurende de komende 10 jaar voor de parelhoenen zorgen?
- Vind je het niet erg dat het meestal schuwe dieren zijn?
- Heb je de ruimte voor een volière en nachthok?
- Kan je wekelijks de volière schoonmaken?
- Heb je de tijd om dagelijks voer voor te bereiden en het te geven?
- Is er iemand die de vogels kan verzorgen als je op vakantie gaat?
- Heb je ongeveer 8 euro per maand voor de parelhoenen over voor de voeding en verzorging?

Je kan diverse soorten parelhoenen kopen bij fokkers en gespecialiseerde vogelwinkels. Ook zitten er soms parelhoenen in een vogelopvangcentrum ter adoptie. Bekijk op voorhand welke soort je mooi vindt en verdiep je in de noden en behoeftes van die soort. Kies een gezonde groep parelhoenen, met een compleet en glad verenkleed. Verkies een verkoper bij wie de dieren er gezond uitzien, de volière en het water proper zijn, de dieren veel schuilplekken hebben en er voldoende ruimte is in het verblijf.

Als koper ben je verantwoordelijk voor een goede keuze. Kies geen zieke of zwakke dieren want daarmee hou je foutieve handel in stand. Let goed op of de dieren geen verwondingen of vervormingen hebben. Als je verwaarloosde dieren opmerkt, dan kan je dit melden bij de Dienst Dierenwelzijn op het [Meldpunt verwaarloosde en mishandelde dieren](#).

Richt de volière in voordat je de parelhoenen koopt, zo kunnen de vogels thuis direct het verblijf in. Om de parelhoenen te vervoeren gebruik je het best een donkere kartonnen doos met enkele ventilatiegaten. Zo kunnen parelhoenen kalm vervoerd worden. Geef in het begin hetzelfde voer als de vorige eigenaar en schakel geleidelijk over op nieuw voer. Als je al vogels hebt, hou je de nieuwe vogels best 3 weken apart om te zien of ze ziektevrij zijn.

7 KOSTEN

De prijs van een parelhoen hangt af van de variëteit en kleur. Prijzen variëren van 8 tot 75 euro.

Bij de aanschaf heb je een volière nodig met een nachthok, een water- en voerbak, schuilplaatsen en een zandbad. De aankoop van deze benodigdheden kost ongeveer 60 euro. Een mooie buitenvolière maken zal iets duurder zijn. Een goede volière zelf maken kost ongeveer 300 euro, eentje laten bouwen al snel 900 euro of meer.

Maandelijks kost de bodembedekking en het voeren van een parelhoen ongeveer 8 euro. Als de vogel ziek wordt, moet je een gespecialiseerde dierenarts raadplegen en dan kunnen de kosten hoog oplopen.

Koning Albert II laan 20/8
1000 Brussel
www.omgevingvlaanderen.be